

*Anders Eriksson är universitetslektor i retorik och docent i nytestamentlig exegetik vid Lunds universitet. Han har lett ett projekt kring Retorikens didaktik och översatt Retoriska övningar: Afthonios Progymnasmata. Arbetar med Retorikens grunder, de retoriska övningarna för vår tid.
E-mail: anders.eriksson@kom.lu.se*

Anders Eriksson:

Distinktioner mellan klassisk och modern retorik

Klassikerintro

En av de verkligt stora frågorna i den samtida retorikteorin är förhållandet till det klassiska arvet. Många universitetsämnen har avknoppats från sina moderämnena i en ständig specialisering (och fragmentisering), ofta i polemik mot det gamla. För dessa ämnen är det närmast självklart att det nya är bättre än det gamla. Retoriken kan sägas vara det moderämne i den humanistiska bildningstraditionen som många ämnen inom humaniora har avknoppats från, och därför är det inte lika självklart att det nya är bättre än det gamla när retorikforskare ser på sitt eget ämne.

Bland retorikforskare i Skandinavien idag finns grecister, latinister, teologer, idéhistoriker, historiker, filosofer, litteraturvetare, nordister och pedagoger, för att nu bara nämna några discipliner. Hur man ställer sig till det klassiska arvet är naturligtvis mycket varierande. En del ser den klassiska retoriken som en historisk rest, utan större relevans för samtiden. Vissa av dem vänder sig istället till olika moderna och postmoderna teorier för att hämta inspiration till sitt samtida teoribygge.

På en del håll i Skandinavien har diskussion om den klassiska retorikens relevans för den samtida retorikteorin inte kommit särskilt långt. När så är fallet kan detta bero på att ämnet fortfarande är relativt nytt och att många forskare fortsatt med sina tidigare forskningsintressen inom retorikämnets ram istället för att utveckla en diskussion om ämnets identitet och kärna. I de första numren av *Rhetorica Scandinavica* fanns en diskussion om ämnets identitet.¹ Ett konkret uttryck för denna diskussion är kanske den ämnesbeskrivning av retoriken som akademisk disciplin

1 Exempelvis Christian Kock, "Retorikkens identitet", *Rhetorica Scandinavica* 1 (1997), 10-19; Jørgen Fafner, "Retorikkens Brændpunkt", *Rhetorica Scandinavica* 2 (1997), 7-19.

som utarbetades vid retorikkonferensen på Uppsala slott 3-5 oktober 1997.² Ett annat exempel är den panel vid NKRF i Köpenhamn 2003 som diskuterade ämnets kärna och då räknade upp retorikens centrala terminologi, en lång historisk tradition och ett intresse för språklig påverkan.

I USA har diskussionen om relationen mellan den klassiska retoriken och den moderna retoriken pågått under en mycket lång tid. Klassikern i detta nummer om Aristoteles retorik är ”Om distinktioner mellan klassisk och modern retorik” av Andrea A. Lunsford och Lisa S. Ede. Artikeln tar kraftfullt ställning för den klassiska retorikens relevans inom den samtida retorikforskningen, genom att ta avstånd från olika vantolkningar av Aristoteles retorik.

Andrea Lunsford är en av de ledande amerikanska retorikforskarna, professor emerita i engelska vid Stanforduniversitetet. Vid Stanford har hon lyckats fördubbla den obligatoriska kursen i *First Year Composition*, den skrivkurs alla amerikanska universitetsstudenter måste ta under sitt första år på universitetet, så att alla studenter nu måste ta två kurser vid Program in Writing and Rhetoric, som bygger på akademiskt skrivande och argumentation men även omfattar muntliga och multimediala former.³ Hon är utgivare för *St. Martin's Handbook*, ett standardverk inom den amerikanska skrivundervisningen,⁴ samt den mycket använda läroboken *Everything's an Argument*.⁵ Hon är huvudredaktör för *The Sage Handbook of Rhetorical Studies* och har förutom detta nummers klassiker skrivit närmare hundra vetenskapliga artiklar.⁶ Oktober 2014 var hon en av huvudtalarna för den Nordiska konferensen för retorikforskning i Lund där hon presenterade den kommande *Norton Anthology of Rhetoric and Writing*.⁷ Lisa Ede är professor emerita i engelska vid Oregon State University och även hon en ledande företrädare för den amerikanska skrivforskningen. Tillsammans med Andrea Lunsford har hon skrivit inte mindre än fem böcker.

Forskningsmässigt hör författarna hemma inom *Rhetoric-Composition*, den del av modersmålsämnet engelska som har det ämnesmässiga ansvaret för den obligatoriska kursen i *First Year Composition*. Retorikens ställning inom denna kurs har varit omdebatterad. Ibland har man hämtat sin teoretiska inspiration från modern processororienterad skrivpedagogik, men efter andra världskriget har retoriken återupptäckts som det kraftfulla verktyg den är för såväl muntlig som skriftlig framställning, samtidigt som den ger en teoretisk bas för all språkanvändning riktad till en publik.

- 2 Publicerad av Brigitte Mral som ett appendix till ”Retorik i Sverige: En lägesbeskrivning” *Rhetorica Scandinavica* 12 (1999), 44-50.
- 3 Se: <https://undergrad.stanford.edu/programs/pwr/courses> [141011].
- 4 Andrea A. Lunsford, red. *The St. Martin's Handbook* 7 uppl. (New York: Bedford/St. Martin's Press, 2011).
- 5 Andrea A. Lunsford & John J. Ruszkiewicz. *Everything's An Argument*. 6 uppl. (New York: Bedford/St. Martin's Press, 2012).
- 6 Andrea A. Lunsford, red. *The SAGE Handbook of Rhetorical Studies* (Los Angeles: SAGE, 2009).
- 7 <http://www.kom.lu.se/forskning/konferenser-och-natverkstraffar/nordiska-konferensen-for-retorikforskning-nkrf/> [141110]

Många räknar 1963 som födelseåret för den retorikens renässans som satt sin prägel på *Rhetoric-Composition* sedan dess. På *Conference on College Composition and Communication*, världens största konferens för forskning och undervisning om skrivande,⁸ lade Wayne Booth det året fram ”The Rhetorical Stance”, Francis Christensen ”Generative Rhetoric of the Sentence”, och Edward P. J. Corbett ”The Usefulness of Classical Rhetoric.” De närvarande vid konferensen kände en laddning i luften och en känsla av intellektuell nyfödelse.⁹

Inom fem år började den klassiska retoriken att i grunden förändra undervisningen inom *Composition*. Corbetts banbrytande lärobok *Classical Rhetoric for the Modern Student* publicerades 1965.¹⁰ Boken var det mest genomgripande försöket att använda den klassiska retorikens teori i modern undervisning. En följd var att forskare såväl inom engelska, där man inom *Composition* uteslutande ägnat sig åt skrivna texter, och inom *Speech*, där man uteslutande ägnat sig åt muntlig kommunikation, började tala med varandra eftersom man hittat ett gemensamt intresse i den klassiska retoriken. En konsekvens av detta nyblivna samarbete var att *The Rhetoric Society of America* grundades 1968.¹¹

Lunsfords och Edes artikel ingår i den Festskrift som 1984 publicerades till Corbett. Där ingår 18 artiklar av ledande forskare inom engelska, *speech communication*, pedagogik och filosofi som alla undersöker vitaliteten i den klassiska retoriska traditionen och dess inflytande på språkstudier och skrivundervisning. Vissa artiklar undersöker teoretiska och historiska frågeställningar. Andra visar den klassiska retorikens relevans för *composition* och blandar därmed teori och praktik. Sammantaget visar artiklarna att den retorikens renässans man bevittnat samtidigt är en återupptäckt av den klassiska retoriken.¹²

Huvudtesen i Lunsford och Edes artikel är att distinktionerna mellan den klassiska retoriken och den moderna retoriken är felaktiga eftersom de bygger på vankänningar av Aristoteles *Retorik*. Istället vill de visa på de många likheter som finns mellan ”det gamla och det nya” och att den helhetssyn som Aristoteles har på sambandet mellan talare och åhörare, språk och tanke, teori och praktik är väl lämpad för att utgöra grunden till en samtida retorikteori.

Ett av huvudalternativen till Lunsford och Edes vision av en återupptäckt klassisk retorik kommer från lingvisterna Richard Young och Alton Becker som kraftfullt argumenterat mot den klassiska retoriken. I en inflytelserik lärobok i retorik, *Rhetoric: Discovery and Change* utvecklar de en modern retorik som bygger på insik-

8 <http://www.ncte.org/cccc> 141110

9 Robert J. Connors, Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford, ”The Revival of Rhetoric in America”, i *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse*, red. Robert J. Connors, Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford (Carbondale: Southern Illinois University Press, 1984), 1-15, 10.

10 Edward P. J. Corbett, *Classical Rhetoric for the Modern Student* (New York: Oxford UP, 1965). Senare utgåvor 1971, 1990, 1999.

11 <http://www.rhetoricsociety.org> 141110. Edward P. J. Corbett var en av grundarna.

12 Robert J. Connors, Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford, red. *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse* (Carbondale: Southern Illinois University Press, 1984). Edward P. J. Corbett var handledare åt Connors och Lunsford.

ter från Kenneth Pikes tagmemiska lingvistik.¹³ Boken framhäver den tagmemiska lingvistikens insikter i hur språket fördelar upplevelser i upprepningsbara enheter, och hur skribenter och läsare kan spara, upptäcka och skapa kunskap för gemensamma syften. Inom retoriken har tagmematiken setts som en heuristik för att sätta problemlösandet och stoffsamlandet i centrum av skrivprocessen.¹⁴

Den klassiska retorik som Young och Becker kritiserar betonar textens stil och struktur på bekostnad av innehållet. Denna rudimentära rest av den klassiska retoriken brukar vanligen betecknas som ”the current-traditional rhetoric”, en formalistisk retorik som dominerat den amerikanska skrivundervisningen under större delen av 1900-talet. Den betonar de formella dragen i den färdiga texten och en rörelse från det generella till det specifika. Texten ska ha en klar tes, tre eller flera stycken som ger belägg för tesen, samt var sitt inledande och avslutande stycke.¹⁵ Denna betoning på den färdiga texten har kraftigt ifrågasatts av den processinriktade skrivundervisningen.¹⁶

Enligt Lunsford och Ede är den bild av den klassiska retoriken som ges av Young och Becker en grov vantolkning och missförstånd. Lunsfords och Edes kritik har sedan följts upp av Kathleen Welch som kallar Young och Beckers syn på den klassiska retoriken för ”The Heritage School of Classical Rhetoric”. Den kännetecknas av att den struntar i alla de översättningsproblem som uppstår då man läser texter på klassisk grekiska och latin. Den abstraherar sedan diverse begrepp som sägs utgöra den klassiska retoriken, exempelvis partes-läran, talets sex delar, de tre retoriska genrererna och ethos, pathos, logos. Dessutom lösgör man dessa begrepp från författarnas kulturella och idémässiga kontext.¹⁷ Welch framhäver även den Douglas Ehninger, som Lunsford och Ede omtalar, som en framträdande företrädare för denna skola.¹⁸

Den omläsning av Aristoteles *Retoriken* som ligger till grund för Lunsford och

- 13 Richard Young, Alton Becker & Kenneth Pike, *Rhetoric: Discovery and Change* (New York: Harcourt, Brace, and World, 1970). *Tagmemik* avser teoretiska och praktiska insikter i språkanvändning. Ett *tagmeme* är ett språklig enhet som kan definieras, klassificeras och användas i en språklig eller kulturell kontext.
- 14 Bruce L. Edwards, ”Tagmemics”, i *Encyclopedia of Rhetoric and Composition: Communication from Ancient Times to the Information Age*, red. Theresa Enos (New York: Garland, 1996), 715-718.
- 15 Sharon Crowley, ”Current-Traditional Rhetoric”, i *Encyclopedia of Rhetoric and Composition: Communication from Ancient Times to the Information Age*, red. Theresa Enos (New York: Garland, 1996), 156-157. Crowley har mera utförligt beskrivit denna retorik i *The Methodical Memory: Invention in Current-Traditional Rhetoric* (Carbondale: Southern Illinois Univ. Press, 1990).
- 16 David Fleming, ”Rhetoric Revival or Process Revolution? Revisiting the Emergence of Composition as a Discipline”, i *Renewing Rhetoric’s Relation to Composition Essays in Honor of Theresa Jarnagin Enos* red. Borrowman, Brown & Miller (New York: Routledge, 2009), 25-52.
- 17 Kathleen E. Welch, *The Contemporary Reception of Classical Rhetoric: Appropriations of Ancient Discourse* (Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1990), 3-34. Hon tar sin utgångspunkt i Corbetts *Classical Rhetoric for the Modern Student* och betecknar Lunsford och Edes artikel som ”seminal”, 48.
- 18 Douglas Ehninger, ”On Systems of Rhetoric”, *Philosophy and Rhetoric* 1 (1968), 131-44.

Edes artikel kommer huvudsakligen från William Grimaldi, vars studier i Aristoteles *Retoriken* (1972) och kommentar (1980) just hade börjat få genomslag då artikeln skrevs.¹⁹ Grimaldi förespråkar en filosofisk läsning av *Retoriken* som betonar dess förhållande till Aristoteles övriga skrifter. Den systembyggande filosofi Grimaldi finner hos Aristoteles är utgångspunkten för Lunsford och Edes ambition att med *Retoriken* som grund skapa en systematisk teori för våra samtida behov.

Att Lunsford och Ede skriver artikeln tillsammans är ingen tillfällighet. De har skrivit 15 artiklar tillsammans, därav flera artiklar som handlar om kollaborativt skrivande. Det är inte bara något de rekommenderar att deras studenter ska ägna sig åt, utan det är även något de själva praktiserar.²⁰ De känner varandra sedan studietiden på 70-talet vid Ohio State University, där Edward Corbett då verkade.²¹

Artikeln lades fram som ett föredrag vid det 33:e *Annual Meeting of the Conference on College Composition and Communication* i San Francisco, 18–20 mars, 1982. Lunsford hade tidigare berört förhållandet mellan aristotelisk retorik och en retorik som hämtar sin inspiration från psykologen Carl Rogers.²² Hennes inspiration från Corbett och förkärlek för Aristoteles märktes kanske ännu tydligare i artikeln med den rättfram titeln "Aristotelian Rhetoric: Let's Get Back to the Classics."²³

"Om distinktioner mellan klassisk och modern retorik" har redan blivit något av en klassiker i den amerikanska retorikforskningen. En något omarbetad version av artikeln publicerades i det första numret av den nystartade tidskriften *Written Communication* 1984.²⁴ Originaltexten gavs sedan ut igen 1994 i *Professing the New Rhetorics: A Sourcebook*.²⁵

Artikeln tes, att den klassiska och moderna retoriken har många gemensamma drag och att skillnaderna ofta har förstörats upp, blev under åttiotalet en vanligt förekommande åsikt.²⁶ Även i feministiska kretsar, som gärna ställer upp dikotomier mellan en klassisk monologisk retorik och en modern dialogisk retorik, lyfter

- 19 William M. A. Grimaldi, *Studies in the Philosophy of Aristotle's Rhetoric* (Wiesbaden: Frans Steiner Verlag, 1972); William M. A. Grimaldi, *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary* (Bronx, N.Y.: Fordham Univ. Press, 1980).
- 20 Andrea A. Lunsford & Lisa S. Ede. "Collaboration and Compromise: The Fine Art of Writing with a Friend", i *Writers on Writing*. red. Tom Waldrep. Vol. 2. (New York: Random House, 1987), 121-27; Andrea A. Lunsford & Lisa S. Ede, "Collaborative Authorships and the Teaching of Writing", i *The Construction of Authorship*. red. Martha Woodmansee & Peter Jaszi. (Durham: Duke University Press, 1994), 417-439.
- 21 Enligt Lunsford intervjuade de Corbett och skrev inledande text till samlingsvolymen med Corbetts texter, även om Robert J. Connors står som huvudredaktör, *Selected essays of Edward P. J. Corbett* (Dallas: Southern Methodist University Press, 1989).
- 22 "Aristotelian vs. Rogerian Argument: A Reassessment", *College Composition and Communication* 30 (1979), 146-51.
- 23 "Aristotelian Rhetoric: Let's Get Back to the Classics", *Journal of Basic Writing* 2 (1978), 2-12.
- 24 Andrea Lunsford & Lisa S. Ede. "Classical Rhetoric, Modern Rhetoric, and Contemporary Discourse Studies," *Written Communication* (1984), 78-91.
- 25 Andrea Lunsford & Lisa S. Ede, "On Distinctions Between Classical and Modern Rhetoric", i *Professing the New Rhetorics: A Sourcebook*, red. Theresa Enos & Stuart C. Brown (New Jersey: Prentice Hall, 1994), 397-411.
- 26 Fleming, "Rhetoric Revival", 48, note 9.

man fram att Lunsfords och Edes artikel har motbevisat de motstridiga påståendena att Aristoteles *Retoriken* överbetonar den förnuftsmässiga argumentationen och samtidigt är manipulativ.²⁷

Artiklens inflytande visar sig också genom att den bildar utgångspunkt för ett flertal andra artiklar. Kathleen Welch börjar sin översikt *A Critique of Classical Rhetoric* med att ansluta sig till artikelns kritik av moderna vantolkningar av den klassiska retoriken, innan hon driver sin tes att den klassiska retoriken måste tolkas i sin kulturella och historiska kontext.²⁸ Ray Dasenbrocks artikel om behovet av en ny retorik börjar även den med den klassiska retorikens renässans och tar sin utgångspunkt i Lunsfords och Edes artikel. I sin redogörelse av forskningsläget ser han två ytterlighetspositioner: Lunsford och Ede som presenterar den klassiska retoriken som en viktig modell för en samtida meta-teori som kan binda samman alla språkstudier och på den motsatta sidan står Knoblauch och Brannon som attackerar den klassiska retorikens pånyttfödelse som ett hinder för skapandet av en ny retorik. Istället för en ännu inte skådad ny retorik förespråkar Dasenbrock Austins talaktsteori som en utgångspunkt för en modern retorik.²⁹ Femton år efter publiceringen av vår klassiker ”Om distinktioner...” tar Arthur Walzer den till utgångspunkt för en översikt. I en artikel från 1997 hävdar han att Lunsfords och Edes betoning på det dialogiska i Aristoteles *Retoriken* är en överbetoning och menar istället att Aristoteles retorik inte nödvändigtvis är dialogisk.³⁰ Diskussionen om artikelns viktiga innehåll kan nu förhoppningsvis fortsätta i en skandinavisk kontext.

27 Catherine E. Lamb, ”Beyond Argument in Feminist Composition,” *College Composition and Communication* 42 (1991), 11-24, 14.

28 Kathleen E. Welch, ”A Critique of Classical Rhetoric: The Contemporary Appropriation of Ancient Discourse,” *Rhetoric Review* 6, (1987), 79-86.

29 Reed Way Dasenbrock, ”J. L. Austin and the Articulation of a New Rhetoric,” *College Composition and Communication* 38 (1987), 291-305. C.H. Knoblauch & Lil Brannon *Rhetorical Traditions and the Teaching of Writing* (Upper Montclair, N.J.: Boynton/Cook Publishers, 1984).

30 Arthur Walzer, ”Aristotle’s rhetoric, dialogism, and contemporary research in composition” *Rhetoric Review* 16 (1997), 45-57.

Litteratur

- Connors, Robert J. *Selected essays of Edward P. J. Corbett*. Dallas: Southern Methodist University Press, 1989.
- Connors, Robert J., Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford. ”The Revival of Rhetoric in America”, i *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse*, red. Robert J. Connors, Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford, 1-15. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1984.
- Connors, Robert J., Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford, red. *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse*. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1984.
- Corbett, Edward P. J. *Classical Rhetoric for the Modern Student*. New York: Oxford UP, 1965, 1971, 1990, 1999.

- Crowley, Sharon. "Current-Traditional Rhetoric", i *Encyclopedia of Rhetoric and Composition: Communication from Ancient Times to the Information Age*, red. Theresa Enos, 156-157. New York: Garland, 1996.
- Crowley, Sharon. *The Methodical Memory: Invention in Current-Traditional Rhetoric*. Carbondale: Southern Illinois Univ. Press, 1990.
- Dasenbrock, Reed Way. "J. L. Austin and the Articulation of a New Rhetoric", *College Composition and Communication* 38 (1987), 291-305.
- Edwards, Bruce L. "Tagmemics", i *Encyclopedia of Rhetoric and Composition: Communication from Ancient Times to the Information Age*, red. Theresa Enos, 715-718. New York: Garland, 1996.
- Ehninger, Douglas. "On Systems of Rhetoric", *Philosophy and Rhetoric* 1 (1968), 131-44.
- Fafner, Jørgen. "Retorikkens brændpunkt", *Rhetorica Scandinavica* 2 (1997), 7-19.
- Fleming, David. "Rhetoric Revival or Process Revolution? Revisiting the Emergence of Composition as a Discipline," i *Renewing Rhetoric's Relation to Composition Essays in Honor of Theresa Jarnagin Enos*, red. Borrowman, Brown & Miller, 25-52. New York: Routledge, 2009.
- Grimaldi, William M. A. *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary*. Bronx, N.Y.: Fordham Univ. Press, 1980.
- Grimaldi, William M. A. *Studies in the Philosophy of Aristotle's Rhetoric*. Wiesbaden: Frans Steiner Verlag, 1972.
- Knoblauch, C.H. & Lil Brannon. *Rhetorical traditions and the teaching of writing*. Upper Montclair, N.J.: Boynton/Cook Publishers, 1984.
- Kock, Christian. "Retorikkens identitet", *Rhetorica Scandinavica* 1 (1997), 10-19.
- Lamb, Catherine E. "Beyond Argument in Feminist Composition", *College Composition and Communication* 42 (1991), 11-24.
- Lunsford, Andrea A. "Aristotelian Rhetoric: Let's Get Back to the Classics", *Journal of Basic Writing* 2 (1978), 2-12.
- Lunsford, Andrea A. "Aristotelian vs. Rogerian Argument: A Reassessment", *College Composition and Communication* 30(1979), 146-51.
- Lunsford, Andrea A. & Lisa S. Ede. "Classical Rhetoric, Modern Rhetoric, and Contemporary Discourse Studies", *Written Communication* (1984), 78-91.
- Lunsford, Andrea A. & Lisa S. Ede. "Collaboration and Compromise: The Fine Art of Writing with a Friend", *Writers on Writing*, red. Tom Waldrep. Vol. 2., 121-27. New York: Random House, 1987.
- Lunsford, Andrea A. & Lisa S. Ede. "On Distinctions Between Classical and Modern Rhetoric", i *Professing the New Rhetorics: A Sourcebook.*, red. Theresa Enos & Stuart C. Brown, 397-411. New Jersey: Prentice Hall, 1994.
- Lunsford, Andrea A. & Lisa S. Ede. "Collaborative Authorships and the Teaching of Writing", i *The Construction of Authorship*, red. Martha Woodmansee & Peter Jaszi, 417-439. Durham: Duke University Press, 1994.
- Lunsford, Andrea A. & John J. Ruzkiewicz. *Everything's An Argument*. 6 uppl. New York: Bedford/St. Martin's Press, 2012.
- Lunsford, Andrea A., red. *The SAGE handbook of rhetorical studies*. Los Angeles: SAGE, 2009.
- Lunsford, Andrea A., red. *The St. Martin's Handbook*, 7 uppl. New York: Bedford/St. Martin's Press, 2011.
- Mral, Brigitte. "Retorik i Sverige: En lägesbeskrivning", *Rhetorica Scandinavica* 12 (1999), 44-50.
- Walzer, Arthur. "Aristotle's rhetoric, dialogism, and contemporary research in composition", *Rhetoric Review* 16 (1997), 45-57.
- Welch, Kathleen E. "A Critique of Classical Rhetoric: The Contemporary Appropriation of Ancient Discourse", *Rhetoric Review* 6 (1987), 79-86.
- Welch, Kathleen E. *The Contemporary Reception of Classical Rhetoric: Appropriations of Ancient Discourse*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1990.
- Young, Richard, Alton Becker & Kenneth Pike. *Rhetoric: Discovery and Change*. New York: Harcourt, Brace, and World, 1970.

Andrea A. Lunsford är professor emerita i engelska och tidigare ledare för Program in Writing and Rhetoric vid Stanford University. Hon var en av huvudtalarna för den Nordiska retorikkonferensen NKRF i Lund 2014.

Lisa S. Ede är professor emerita i engelska och tidigare ledare Center for Writing and Learning vid Oregon State University

Andrea A. Lunsford och Lisa S. Ede:

Om distinktioner mellan klassisk och modern retorik

Den gradvisa framväxten av en modern eller ”ny” retorik har kännetecknats av försök både att återfinna och omvärdera begrepp från den klassiska retoriken och att definiera sig själv *gentemot* denna klassiska tradition. Verk av Richard Weaver, Richard McKeon, Kenneth Burke, Donald Bryant, och senare även Albert Duhamel, Chaïm Perelman och Edward P.J. Corbett har bidragit till att uppmärksamma grunddragen i den klassiska retorikens teori. Daniel Fogarty's betydelsefulla *Roots for a New Rhetoric* (1959) står i ett symboliskt vägskaål som samtidigt bekräftar behovet av en livskraftig retorik och skissar de breda konturerna av en ”ny” retorik som skulle möta detta behov.

[Den nya retoriken] behöver bredda sitt syfte så att den inte längre begränsar sig till att undervisa i den formella konsten att övertyga, utan även omfattar danande av all sorts symbolbruk ...; den behöver lära sig av modern forskning inom psykologi och kommunikationssociologi; och dessutom bereda plats för ett nytt förhållande mellan talare och lyssnare.¹

Under de år som gått sedan 1959 har vi sett många olika försök att definiera den moderna retoriken mera utförligt – försök som genomgående har grundats i åtskillnader mellan den klassiska retoriken och ett framväxande ”nytt” system.² Vi anser

1 Daniel Fogarty, S.J., *Roots for a New Rhetoric* (New York: Rusel and Russel, 1959), 130.

2 Vi tänker särskilt på Otis M. Walter, ”On Views of Rhetoric, Whether Conservative or Progressive,” *Quarterly Journal of Speech* 49 (1963), 367-382; omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, red. Richard Johannesen (New York: Harper and Row, 1971), 18-38; Richard Ohmann, ”In Lieu of a New Rhetoric,” *College English* 26 (1964), 17-22; omtryckt i Johan-

att denna betoning på distinktioner mellan den ”gamla” och den ”nya” retoriken har lett till olyckliga förenklingar och förvrängningar. Vårt syfte i denna artikel är därför att ge en översikt över de distinktioner som vanligen framhåvs mellan klassisk och modern retorik, att föreslå skäl till varför dessa distinktioner är oriktiga, och sist men inte minst att visa på den ofrånkomliga likheten mellan klassisk och modern retorik. Dessa likheter menar vi kan hjälpa oss att förstå de nödvändiga kännetecknen för en dynamisk retorisk teori.

Fyra distinktioner

Även om distinktionerna mellan klassisk och modern retorik formuleras i mycket varierande ordalag så faller de inom fyra huvudkategorier. Synen på människan och det samhälle i vilket hon lever är ett gemensamt tema som ofta sägs skilja de två perioderna åt. Enligt många förespråkare för modern retorik så definierade den klassiska traditionen, och i synnerhet Aristoteles, människan som ett ”förnuftigt djur” som handskas med de problem hon möter i samhället huvudsakligen med hjälp av logik och förnuft, en människa som lever i en tid kännetecknad av stabila värden, social sammanhållning och ett enhetligt kulturellt ideal.³ I kontrast till detta definierar den moderna retoriken människan som ett i grund och botten ”retoriskt” eller ”symbolbrukande” eller ”kollektivt” djur som skapar sin värld med hjälp av gemensamma och privata symboler.⁴ Denna moderna människa påstås leva, inte i ett enkelt sammanhållet samhälle utan i ett slumpmässigt universum där allmänt

nesen, 63-71; Wayne E. Brockriede, “Toward a Contemporary Aristotelian Theory of Rhetoric,” *Quarterly Journal of Speech* 52 (1966), 33-40; omtryckt i Johannesen, 39-49; Herbert W. Simons, “Toward a New Rhetoric,” *Pennsylvania Speech Annual* 24 (1967), 7-20; Omtryckt i Johannesen, 50-62; Douglas Ehninger, “On Rhetoric and Rhetorics,” *Western Speech* 31 (1967), 242-49; och “On Systems of Rhetoric,” *Philosophy and Rhetoric* 1 (1968), 131-44; Omtryckt i *Contemporary Rhetoric*, red. Douglas Ehninger (Glenview, Ill: Scott, Foresman and Co., 1972), 49-58; Howard Martin & Kenneth Andersen, *Speech Communication: Analyses and Readings* (Boston: Allyn & Bacon, 1968); Richard Young, Alton Becker & Kenneth Pike, *Rhetoric: Discovery and Change* (New York: Harcourt, Brace, and World, 1970); S. Michael Halloran, “On the End of Rhetoric, Classical and Modern,” *College English* 36 (1975), 621-31; och “Tradition and Theory in Rhetoric,” *Quarterly Journal of Speech* 62 (1976), 234-41; Robert L. Scott, “A Synoptic View of Systems of Western Rhetoric,” *Quarterly Journal of Speech* 61 (1975), 439-47; Omtryckt i Ehninger, 448-53; Richard Young, “Paradigms and Problems: Needed Research in Rhetorical Invention,” i *Research on Composing*, red. Charles Cooper & Lee Odell (Urbana, Ill: NCTE, 1978), 28-48; Frank Zappen, “Carl R. Rogers and Political Rhetoric,” *Pre-Text* 1 (1980), 95-113; Paul Bator, “Aristotelian and Rogerian Rhetoric,” *College Composition and Communication* 31 (1980), 427-32.

- 3 Så t. ex. Ehninger, “A Synoptic View of Systems of Western Rhetoric,” 452; Young, Becker & Pike, *Rhetoric: Discovery and Change*, 6; Halloran, “Tradition and Theory in Rhetoric,” 236; Zappen, “Carl R. Rogers and Political Rhetoric,” 98.
- 4 Dessa definitioner härstammar huvudsakligen från Kenneth Burkes genomgripande försök att artikulera en samtida retorik, fastän Burke själv på intet sätt understödjer eller upprätthåller de problematiska distinktioner vi redogjort för. För en diskussion om människan som samhällsvarelse, se Young, Becker & Pike, *Rhetoric: Discovery and Change*, 7-9, samt artiklarna om dialogisk kommunikation i not 9.

omfattade värderingar och förenande normer är sällsynta eller obefintliga.⁵ I ett sådant universum, påstår man, att den klassiska retorikens utgångspunkter helt enkelt är otillräckliga.

Den andra distinktion som ofta görs mellan klassisk och modern retorik – att klassisk retorik betonar logiska bevis medan modern retorik istället framhäver känslomässiga (eller psykologiska) bevis – är nära förknippad med den första. Young, Becker och Pike hävdar att Aristoteles syn på människan som ett förnuftigt djur direkt påverkade hans retorik: ”Bakom den klassiska traditionen finns föreställningen att även om människan ofta är känslomässigt styrd så är hennes grundläggande och utmärkande kännetecken hennes förmåga att tänka logiskt ... [Följaktligen så ser den klassiska retoriken] den förnuftsmässiga argumentationen ... som kärna i övertygande tal.”⁶ Enligt Douglas Ehninger så är denna förkärlek för logiska bevis också förhärskande inom den klassiska retorikens *inventio*, som betonar analys av ämnesinnehållet på bekostnad av en förståelse för ”grundläggande lagar för det mänskliga förståndet”. Som en konsekvens, menar Ehninger, att en framgångsrik klassisk orator måste vara en ”logikexpert”, medan den nutida talaren eller skribenten istället måste vara ”en ivrig student av praktisk psykologi”.⁷

En tredje distinktion som ofta framkommer i debatten är förhållandet mellan talare och åhörare, ett förhållande som i den klassiska retoriken ofta sägs kännetecknas av manipulerande, antagonistisk och ensidig kommunikation.⁸ Den nya retoriken sägs på motsatt vis förutsätta inte ett antagonistiskt utan ett samarbetsinriktat förhållande mellan talare och åhörare, grundat i empati, förståelse, ömsesidigt förtroende och en dubbelriktad eller ”dialogisk” kommunikation.⁹ Young, Becker och Pike avvisar till exempel i *In Rhetoric: Discovery and Change* det som de menar vara den klassiska retorikens ”skickliga verbala tvång” och förespråkar istället en ”rogeriansk retorik” baserad på ”upplust samarbete”.¹⁰ På ett liknande sätt betecknar Douglas Ehninger, i sina artiklar från 1967 och 1968 som beskriver olika retoriska system, den nya retoriken som ”social” eller ”sociologisk” och hävdar att den är ett ”förståelsens instrument”.¹¹

5 Halloran, “On the End of Rhetoric”, 624.

6 *Rhetoric: Discovery and Change*, 6. Så även Bator, “Aristotelian and Rogerian Rhetoric.”

7 Douglas Ehninger, “George Campbell and the Revolution in Inventional Theory,” *Southern Speech Journal* 15 (1950), 274.

8 Så t.ex. Robert L. Scott, ”Dialogue and Rhetoric,” i *Rhetoric and Communication*, red. J. Blankenship & H. G. Stelzner (Urbana: University of Illinois Press, 1976), 101; David B. Strother, “Communication and Human Response: A Heuristic View”, i Blankenship & H. G. Stelzner; Bator, “Aristotelian and Rogerian Rhetoric”. Young, Becker & Pike förfäktar också denna åsikt.

9 Richard L. Johannesen, “The Emergent Concept of Communication as Dialogue,” *Quarterly Journal of Speech* 57 (1971), 373-82; John Stewart, “Foundations of Dialogic Communication,” *Quarterly Journal of Speech* 64 (1978), 183-201; John Poulakos, “The Components of Dialogue,” *Western Speech* 38 (1974), 199-212; Floyd Matson & Ashley Montague, red. *The Human Dialogue* (New York: Macmillan, 1967); Frank Keller & Charles Brown, “An Interpersonal Ethic for Communication,” *Journal of Communication* 16 (1968), 73-81.

10 *Rhetoric: Discovery and Change*, 8-9.

11 Ehninger, “On Systems of Rhetoric,” i *Contemporary Rhetoric*, 53.

Den sista distinktion som ofta görs mellan den klassiska och den nya retoriken hör intimt samman med det förhållande mellan talare och åhörare som just beskrivits. Denna skillnad har sin grund i att man identifierar den klassiska retorikens mål som övertygelse, medan man identifierar den moderna retorikens mål som kommunikation. I.A. Richards förespråkar i sin inflytelserika bok från 1936, *The Philosophy of Rhetoric*, denna åsikt:

Bland den gamla retorikens ämnen [som han förknippar med Aristoteles] finns ett som är av särskild vikt för vår undersökning. Den gamla retoriken var tvistens barn, den utvecklades som den logiska grunden för pläderingar och påverkansförsök, den var ordastridernas teori och har alltid själv dominerats av stridens strömning.¹²

Wilbur Samuel Howell, vars forskning om femton- sexton- och sjuttonhundralets retorik har blivit standardverk, identifierar även han övertygandet som den klassiska retorikens mål, medan han bestämt påstår att den ”nya” sjuttonhundraletsretoriken tydligt omfattar utläggning och kommunikation som mål.¹³ Senare artiklar av Otis Walter, Richard Ohmann, Herbert Simons, Douglas Ehninger, Richard Young och Paul Bator beskriver den klassiska (och ofta speciellt den aristoteliska) retoriken såsom att den betonar framgång eller vinst framför allt annat, och att den ofta beskriver talare som om de försöker tvinga eller pracka på sin vilja på andra.¹⁴ Med Ohmanns ord så är den klassiska retoriken ”principiellt intresserad av *övertygandet*. Den praktiske retorikern – oratorn – försöker förmå sina åhörare att gå från apati till handling, från gammal åsikt till ny, genom att vädja till vilja, känsla och förnuft. Och novisen ... lär sig retorikens knep.”¹⁵ De flesta av dessa författare hävdar att den nya retoriken, å andra sidan, inte betonar tvångsövertygandet utan kommunikation, förståelse och reducering av hot genom dialog.

Tabell 1 sammanfattar dessa fyra distinktioner som ihärdigt dras mellan klassisk och modern retorik. Av de många poänger som kan dras från dessa distinktioner synes en vara särskilt brännande: skillnaderna grundar sig i två motsatta påståenden om den klassiska retoriken. De två första distinktionerna, som ser den klassiska synen på människan som en förnuftig varelse och de logiska bevisen som allt annat överskuggande, avfärdar den klassiska retoriken såsom alltför rationalistisk.¹⁶ De två sista distinktionerna, som framställer förhållandet mellan talare och åhörare i den klassiska retoriken som antagonistiskt och ensidigt och dess mål som övertalning (i

12 I.A. Richards, *The Philosophy of Rhetoric* (New York: Oxford Univ. Press, 1936), 24.

13 Wilbur Samuel Howell, *Eighteenth-Century British Logic and Rhetoric* (Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press, 1971), 441-42.

14 Se not 2 för fulla referenser.

15 Ohmann, ”In Lieu of a New Rhetoric,” omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, 64.

16 Ofta sker detta med hänvisning till Aristoteles fördömande, tidigt i bok 1, av *pathos* så som sofisterna brukat det. Men Aristoteles förnekar aldrig att *pathos* är del av retorikens konst. Han ifrågasätter snarare sofisternas missbruk av *pathos*. Se William Grimaldi, *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary* (Bronx, N.Y.: Fordham Univ. Press, 1980), 7.

Tabell 1. Huvudsakliga distinktioner som vanligen görs mellan klassisk och modern retorik:

Klassisk retorik	Modern retorik
1. Människan är ett förnuftigt djur som lever i ett samhälle kännetecknat av social samhörighet och gemensamma värden	1. Människan är ett symbolbrukande djur som lever i ett fragmenterat samhälle
2. Betoning på logiska (förnuftsmässiga) bevis	2. Betoning på känslomässiga (eller psykologiska) bevis
3. Antagonistiskt förhållandet mellan talare och åhörare, kännetecknat av manipulativ envägskommunikation.	3. Samarbetsinriktat förhållande mellan talare och åhörare, kännetecknat av empatisk dialogisk kommunikation
4. Målet är <i>övertygande</i>	4. Målet är <i>kommunikation</i>

sin snävaste och mest begränsade betydelse), avfärdar den klassiska retoriken såsom alltför beroende av manipulering av känslor och tvång.

Allvarlig missuppfattning av Aristoteles

Denna oroväckande motsägelse är kanske det starkaste beviset för att den vedertagna uppfattningen om den klassiska retoriken, som framgått av distinktionerna ovan, är en allvarlig missuppfattning. Den begreppsförvirring som blivit följderna har givet upphov, inte bara till kraftiga förvrängningar och förvanskningar av den klassiska retoriken, utan även till avgörande missförstånd av våra egna potentiella teoretiska system. Även om vi anser att vi kan lägga fram starka argument för att dessa distinktioner förvränger den klassiska retoriken i allmänhet så tillåter oss inte denna artikels utrymmesbegränsningar att vi framlägger dessa argument här.¹⁷ Vi har istället valt att låta Aristoteles retorik utgöra fokus för vår framställning eftersom hans teori är den mest kompletta av alla klassiska retoriska teorier och, vilket här är viktigt, många vanliga missförstånd orsakas av en begränsad förståelse av Aristoteles *Retoriken*. Vi vill speciellt hävda att de distinktioner vi ovan visat återspeglar två stora problem: 1) ett misslyckande med att relatera Aristoteles *Retoriken* till resten av hans filosofi; och 2) allvarliga och konsekventa missförstånd av den roll och den funktion som *pistei* och *enthymeme* har i den aristoteliska retoriken

Ett av de mest väsentliga särdragen i Aristoteles filosofi är dess integrering. Det är till exempel ingen slump att Aristoteles inleder sin retorik med att noggrant notera dess relation till dialektiken. William M. A. Grimaldi noterar i sin *Studies in the*

17 När vi färdigställde denna artikel fick vi glädjande i vår hand en artikel av Floyd D. Anderson, "The Classical Conception of Communication as Dialogue." Vi vill rikta ett tack till professor Andersson för att ha delat sina insikter till oss.

Philosophy of Aristotle's Rhetoric att Aristoteles i detta verk ”redan från början insisterar på att visa sambandet mellan retoriken och hans arbeten i dialektik, epistemologi, etik och till och med metafysik ... Genom hela hans analys visar tydligt hans konstanta såväl explicita som implicita referenser till sina egna filosofiska verk att han arbetar med sitt eget filosofiska system i bakhuvudet.”¹⁸

Christopher Lyle Johnstone's artikel ”An Aristotelian Trilogy: Ethics, Rhetoric, Politics, and the Search for Moral Truth” visar hur misslyckandet med att relatera Aristoteles analys av retorik till hans diskussion om etik och politik har resulterat i avgörande feltolkningar av Aristoteles avsikt.¹⁹ Som ett exempel nämner Johnstone det ofta citerade stället i *Retoriken* där Aristoteles betonar nödvändigheten av att försätta domaren i ett visst sinness tillstånd, ett påstående som ofta används som bevis för att Aristoteles förespråkar en krass manipulation av känslor, sid 9. Men det som kommentatorer ofta har missförstått är att i den *Nikomachiska etiken* så använder Aristoteles konsekvent samma ord för att avse ”det moraliskt riktiga tillståndet, det tillstånd där känslan är mottaglig för förnuftets ledning”, sid 9. Men denna betoning på förnuftets ledning ska inte tolkas som ett stöd för åsikten att Aristoteles förespråkar en snävt rationalistisk retorik eftersom retorikens mål, som Aristoteles så tydligt påpekar, är *krisis* (omdöme, beslut), ”det praktiska förnuftets aktivitet, och därmed en aktivitet som leds av *logos* och *pathos* samverkande i ett komplementärt förhållande. Det rätta sinness tillståndet kan därför endast förstås som det känslomässiga tillstånd som, med hjälp av förnuftet uppstår i beslutsprocessen, och därmed möjliggör förnuftiga och ansvarsfulla val, sid 9-10.”²⁰

Detta exempel är symtomatiskt på de missförstånd som kan uppstå när kommentatorer ignorerar de fundamentala sambanden mellan de olika skrifterna i Aristoteles verk. Lawrence Rosenfield betonar just detta i ”Rhetorical Criticism and an Aristotelian Notion of Process”, som undersöker förhållandet mellan Aristoteles förståelse av process, ”det sätt på vilket ett objekt förvärvar kännetecken eller egenskaper”, och hans förståelse av animism.²¹ Grundläggande för Rosenfields argument är hans påstående att ”det väsentliga bidraget i Aristoteles förståelse av animism till hans förståelse av process är att han ser båda som en dynamisk samverkan mellan en agent och ett objekt som undergår förändring” (s. 4). Som en konsekvens ifrågasätter Rosenfield om i den aristoteliska retoriken ”den figur som bäst fångar kommunikatorens roll ... inte är marionettspelaren, som manipulerar sin publik med

18 William M. A. Grimaldi, *Studies in the Philosophy of Aristotle's Rhetoric* (Wiesbaden: Frans Steiner Verlag, 1972), 18.

19 Christopher Lyle Johnstone, ”An Aristotelian Trilogy: Ethics, Rhetoric, Politics, and the Search for Moral Truth,” *Philosophy and Rhetoric* 13 (1980), 1-24.

20 *Retoriken* I.1.9 [1354b]. Misslyckandet med att läsa *Retoriken* i ljuset av Aristoteles andra skrifter förvärras än mer av översättningsproblematiken. Thomas M. Conley visar i ”The Greekless Reader and Aristotle's Rhetoric,” hur Lane Coopers populära översättning har allvarliga brister på ett flertal ställen. Conley påpekar särskilt att där Aristoteles diskuterar vikten av att ”få domaren i rätt sinness tillstånd”, avser inte det grekiska uttrycket ”den ensidiga manipulation” som ofta förutsätts. *Quarterly Journal of Speech* 65 (1979), 75.

21 Lawrence W. Rosenfield, ”Rhetorical Criticism and an Aristotelian Notion of Process,” *Quarterly Journal of Speech* 33 (1966) 1-16. Följande referenser i brödtext.

hjälp av sin skicklighet i att övertala, utan istället barnmorskan som fokuserar och dirigerar energier hos lyssnaren själv” (s.8). I själva verket förkastar den aristoteliska metafysiken i sig själv all exploaterande eller ”monologisk” kommunikation från talare till åhörare (s. 15).

Redan denna lilla korta exemplifiering ger vid handen att undersökningar av förhållandet mellan Aristoteles retoriska och filosofiska skrifter kan hjälpa oss att hitta alternativ till tidigare tolkningar av *Retoriken*, som på ett förenklat sätt har tenderat att karaktärisera detta verk som antingen uteslutande intresserad av förnufts-mässig eller känslomässig argumentation. För att slutligen lösa det reducerande dilemma som dessa motstridiga tolkningar ställer oss inför måste vi därför slutligen gå till *Retoriken* själv, i synnerhet dess behandling av *pisteis* och *enthymem*. För mycket av den förvirring som omger *Retoriken* kan spåras till en otillräcklig förståelse av de aristoteliska övertalningsmedlens karaktär och deras inbördes samband.

Grimaldis omläsning av *Retoriken*

William Grimaldi noterar att den traditionella uppfattningen av *pisteis* karaktär och funktion är att de är ”tre av varandra oberoende retoriska bevis: ologisk (eller kvasilogisk) argumentation med hjälp av *ethos* och *pathos*, och logisk argumentation med hjälp av *enthymem*, den retoriska syllogismen” (*Studies*, s. 65).²² En sådan uppfattning uppmuntrar den konflikt mellan förnufts och känslans roll i *Retoriken* som har komplicerat tolkningen av verket och lett till de motsägelser vi påpekat ovan. För om *pisteis* ses som åtskilda, separata delar av ett tal, då kan *logos* och dess verktyg *enthymem* isoleras och krönas som överlägsen (som vissa kommentatorer har gjort). Eller så kan man låta *pathos* regera, vilket leder till en syn på retoriken som alltför känslostyrd och manipulativ. Lösningen på detta dilemma måste vara att ersätta en alltför förenklad syn på *pisteis* som delar som kan läggas till ett tal – ungefär som ingredienser i ett recept – med en mer komplex förståelse av de oskiljaktiga strängar som förenar människor i en kommunikationssituation.

I sina verk *Studies in the Philosophy of Aristotle's Rhetoric* och *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary* artikulerar William Grimaldi just ett sådant fördjupat och korrigerande perspektiv.²³ Hans komplexa argument kan inte fullt ut beskrivas här, men centralt i hans undersökning är: 1) hans analys av de olika bruken av orden *pistis* och *pisteis* i den grekiska texten²⁴ och av förhistorien till ordet *enthymem* innan Ari-

22 Douglas Ehninger noterar, exempelvis, i sin diskussion ”Campbell, Blair, and Whately Revisited,” *Southern Speech Journal* 28, (1963), 169-82, att i den klassiska retoriska teorin sågs *pisteis* ”som autonoma. Var och en sågs som komplett i sig själv, och som fullständig kapabel att producera övertygelse utan hjälp av de andra”, 172.

23 Grimaldi, *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary*. Följande referenser i brödtext och i noter som *Commentary*.

24 Kärnan i Grimaldis analys visar att Aristoteles använder de grekiska orden för *pisteis* både för att beteckna *logos*, *pathos* och *ethos* (*entechnoi pisteis*) och *enthymem* och *paradeigma* (*apodeiktik pisteis*). Se Appendix, ”The Role of the Pisteis in Aristotle’s Methodology,” *Commentary*, 349-56.

stoteles *Retoriken*; 2) hans diskussion av förhållandet mellan å ena sidan *eide* och *koinoi topoi* till *pisteis* (*logos*, *ethos* och *pathos*), samt förhållandet mellan dessa *pisteis* och *enthymem* och *paradeigma* (exempel). Hans tolkning av dessa förhållanden erbjuder en stark alternativ förklaring till den retoriska kommunikationens grundläggande metod så som den framträder i *Retoriken*. I denna metod så är inte *enthymemet* endast ett verktyg för *logos*, inte heller är de tre *pisteis* *ethos*, *pathos* och *logos* oberoende av varandra. Istället samverkar de i *enthymemet* och *paradeigma*, de två grundläggande metoderna för att övertyga – den förra deduktiv, den senare induktiv. På detta sätt förtydligar Grimaldi vår förståelse av *enthymemet*, genom att breda dess definition från ett begränsat redskap för *logos* till att vara ett av de två sätten att göra slutledningar med hjälp av vilka talare och åhörare tillsammans går mot *krisis*, ett gemensamt beslut.

Grimaldis analys löser alltså upp den skenbara motsättningen mellan förnuft och känsla i *Retoriken* och visar att de motsägelsefulla tolkningarna av den klassiska retoriken som vi tidigare beskrivit bygger på en felaktig dikotomi. Aristoteles *Retoriken* är vare sig en abstrakt teoretisk behandling som hyllar *logos* eller en handbok i manipulation med hjälp av känslomässiga trick. Istället utvecklar Aristoteles med hjälp av *enthymem*, som tillsammans med exempelargumentet *paradeigma* integrerar och organiserar de tre *pisteis* *logos*, *ethos* och *pathos*, ett system för språkbehandling där individer förenar alla sina resurser – förnuft, känsla och vilja – när de kommunicerar med varandra. *Retoriken* erkänner därmed att vi drivs till ett viljebeslut, *krisis*, inte bara av förnuftet men även av känslan. ”I en retorisk framställning måste åhörarna ledas inte bara till att förstå saken utan till en kunskap som är relevant och betydelsefull eftersom de antingen är likgiltiga, motståndare eller delvis samstämmiga ... Om det är hela personen som handlar så är det även hela personen som den retoriska framställningen måste riktas till” (*Studies* s. 146-47).

Distinktionerna ger missvisande bild av klassisk retorik

Denna förståelse för hur Aristoteles *Retoriken* förhåller sig till hela hans filosofiska system och hur *enthymemet* och de tre *pisteis* fungerar i *Retoriken* visar att den karaktärisering av den klassiska retoriken som vi sammanfattade i tabell 1 är bristfällig och missvisande. Den första distinktionen, som postulerar att den antika människan enbart är en förnuftsmässig varelse som bor i ett stabilt samhälle, ter sig synnerligen förenklad. Som vår behandling av *enthymemet* visar så är den förnuftiga människan i Aristoteles *Retoriken* inte en logikspottande robot utan ett språkbrukande djur som förenar förnuft och känsla i samtal med andra.²⁵ Aristoteles (såväl som Platon och Isokrates) studerade sinnets kraft för att förstå sin omvärld och för att dela denna förståelse med andra. Och det antika samhället var långt från ett stabilt samhälle med överensstämmelse kring alla värderingar: Aristoteles Grekland var ett samhälle i omvälvning; gamla föreställningar om gudarna utma-

25 Se Aristoteles, *The Art of Rhetoric*, Övers. John Henry Freese. Loeb Classical Library. (Cambridge: Harvard Univ. Press, 1926), 1355a27-28, 1395b31-1396a4, 1402a33-34.

nades mer och mer, det politiska samhällsskicket i form av den grekiska stadsstaten attackerades och utbildningssystemet var indraget i en djupgående motsättning.²⁶

Den andra distinktionen är likaledes otillräcklig, den som hålls av dem som hävdar att den klassiska retoriken ger företräde till logiska bevis. Som vi har sett så förenklar en sådan syn grovt Aristoteles komplexa analys av förnuftets natur, och bortser ifrån hans noggranna åtskiljande av det spekulativa och det praktiska förnuftet. Dessutom förvränger en sådan distinktion karaktären hos och funktionen av *enthymemet* och de tre *pisteis*.

Om *logos*, *ethos* och *pathos* förhåller sig dynamiskt till varandra i *enthymemet*, då faller även den tredje traditionella distinktionen, den som karaktäriserar förhållandet mellan talare och åhörare i den klassiska retoriken som antagonistiskt och ensidigt. Ytterligare stöd för denna vår uppfattning finner vi i Lawrence Rosenfields behandling av Aristoteles syn på process och i Lloyd Bitzers studium av *enthymemet* i ”Aristotle’s Enthymeme Revisited”, som hävdar att eftersom ”enthymem uppstår endast när talare och åhörare tillsammans producerar dem ... de förenar intimt talare och åhörare och utgör därför det starkast möjliga bevis.”²⁷ Långt från att vara ”ensidigt”, ”manipulativt” eller ”monologiskt” så ger Aristoteles *Retoriken* en komplett beskrivning av det dynamiska samspelet mellan talare och åhörare, ett samspel förmedlat genom språket. Sett i ljuset av Aristoteles hela tanke-system så är de retoriska beståndsdelarna talare, åhörare och innehåll dynamiska sammankopplade krafter.

Om slutligen förhållandet mellan talare och åhörare i Aristoteles system verkligen är dynamiskt och ömsesidigt så kan knappast målet för den aristoteliska retoriken vara övertalning i den snäva och pejorativa betydelse som de som likställer övertygande med manipulation eller tvång påstår. Vi anser att ett mycket mera korrekt sätt att beskriva Aristoteles syn på retorikens mål är ett interaktivt sätt att upptäcka mening med hjälp av språket.²⁸ Det är, som Richard Hughes noterar i ”The Contemporaneity of Classical Rhetoric”, ”en generativ process”, en process där return är ”både utforskare och kommunikatör”.²⁹ På samma sätt noterar Grimaldi att retoriken för Aristoteles var ”hjärtat i den process där människan försöker att tolka och skapa mening av yttervärlden, både för sig själv och för andra” (*Studies*, s. 54).

Denna process kan kallas övertygande endast i den betydelsen att allt språk i sig självt är övertygande. När Kenneth Burke diskuterar retorikens funktion säger han att ”det finns ingen möjlighet att hålla isär betydelsen av övertygande, identifikation

26 Vi är tacksamma till Michael Halloran för hans påpekande att talekonsten i Athen på 300-talet f.Kr uppvisar mycket om den samtida kulturella turbulensen.

27 Lloyd Bitzer, ”Aristotle’s Enthymeme Revisited,” *Quarterly Journal of Speech* 45 (1959), 408.

28 Grimaldi poängterar just detta: ”När man väl förstått att retorik för Aristoteles är en aktivitet som involverar hela personen i ett försök att kommunicera mening med hjälp av språket, så har man tagit bort det huvudsakliga hindret för att förstå Retoriken”, *Studies*, 53.

29 Richard Hughes, ”The Contemporaneity of Classical Rhetoric,” *College Composition and Communication* 16, (1965), 158-59.

(’konsubstantialitet’) och kommunikation”. Vi har därmed, noterar Burke, ”kommit till den punkt där Aristoteles börjar sitt verk om retorik.”³⁰

Likheter mellan aristotelisk och modern retorik

Trots den stora mängd av forskning som skulle ha hindrat oss från att göra sådana vilseledande distinktioner så består åsikten att den klassiska retoriken skulle vara manipulativ, monologisk och rationalistisk. Vi menar därför att vi måste komma tillbaka till Aristoteles, till en mera fullödig förståelse för hur hans teori kan berika och belysa vår egen. Det finns verkliga distinktioner mellan den aristoteliska och den samtida retoriken, men dessa är av en mera grundläggande karaktär än de som ovan redovisats. Medan vi noterar dessa distinktioner, så vill vi betona att vi anser det finns avgörande likheter mellan de två, likheter som drar den samtida retoriken närmare den klassiska, snarare än längre från den. Vår förståelse av dessa likheter och av de djupgående skillnader som måste åtfölja dem, såsom de framställs i tabell 2, hjälper oss att identifiera de egenskaper som måste känneteckna all vital retorisk teori.

Tabell 2. Likheter och modifierande distinktioner mellan klassisk och modern retorik

1. Både klassisk och modern retorik ser människan som ett språkbrukande djur som förenar förnuft och känsla i kommunikation med andra.

Modifierande distinktion: Aristoteles vänder sig i första hand till muntlig framställning; i vår tid använder vi i första hand skrift.

2. I båda perioderna erbjuder retoriken en dynamisk metod med hjälp av vilken talare och åhörare gemensamt kan ha tillgång till kunskap

Modifierande distinktion: Enligt Aristoteles så kommer talaren och åhörarna till ett tillstånd av kunskap som placerar dem i ett klart definierat förhållande till världen och varandra, med hjälp av språket. Den förhärskande moderna världsbilden tvingar retoriken att operera utan en sådant klart uttalad teori för förhållandet mellan den kännande och det kända.

3. I båda perioderna har retoriken förmåga att klargöra och upplysa aktiviteter inom en mängd relaterade områden.

Modifierande distinktion: Aristoteles teori etablerar retoriken som en konst som tydligt relaterar till alla kunskapsfält. Trots försök från moderna retoriker saknar vi en systematisk och allmänt accepterad teori för att belysa samtida praktik.

30 Kenneth Burke, *A Rhetoric of Motives*, (Berkeley: Univ. Of California Press, [1950], 1969), 46.

En likhet mellan klassisk och modern retorik är den gemensamma uppfattningen att *människan är ett språkbrukande djur som förenar förnuft och känsla i kommunikation med andra*. Här är språkets roll centralt genom att det skapar kunskap eller föreställningar genom att språket står i förhållande till det kännande förnuftet. Vi har redan visat hur Aristoteles *Retoriken* förenar förnuft och känsla. Dessutom visar Aristoteles verk om logik, etik och epistemologi, förutom *Retoriken*, att Aristoteles erkände det skapande mänskliga sinnets kraftfulla dynamik. Dessa verk visar dessutom att Aristoteles var medveten om människans förmåga att bruka symboler, och att han såg språket som ett medel för att kommunicera omdömen om världen.

Även moderna teorier ser naturligtvis språket som retorikens grund. Denna syn artikuleras i Burkes berömda yttrande att retoriken ”har sina rötter i en grundläggande funktion hos språket självt, en funktion som är alldeles verklig, och som ständigt föds på nytt; språkets symboliska förmåga att framkalla samarbete hos varelser som av naturen svarar på symboler.”³¹ Teoretiker så olika som I.A. Richards, Chaim Perelman och Wayne Booth har liknande tankar om förhållandet mellan språk och retorik.

Precis som man kan förvänta sig av en retorisk teori som skiljer sig två tusen tre hundra år från vår egen tid så skiljer sig naturligtvis Aristoteles teori om språkbruk från vår egen. Skillnaden mellan de två tidsperioderna är potentiellt djupgående: Aristoteles riktade sig primärt till det muntligt framförda talet; den moderna retoriken riktar sig i första hand till den skrivna texten. Vår förståelse för de historiska och metodologiska förgreningarna av uppdelningen mellan det talade och det skrivna har hindrats av 1900-talets uppdelning mellan institutioner för *Speech*, lingvistik, filosofi och engelska. Trots verk av forskare som Walter Ong, Kenneth Burke och Jacques Derrida står fortfarande många frågor kring förhållandet mellan tal och skrift obesvarade och i en del fall utforskade.³²

Den andra stora likheten vi finner mellan den aristoteliska och den moderna retoriken är synen på retoriken som en *konst eller dynamisk metod genom vilken talaren och åhöraren, ett jag och ett annat, tillsammans har tillgång till kunskap*.³³ Vi har redan undersökt Aristoteles syn på hur entymemet har förmågan att förena talare och åhörare med hjälp av *logos*, *ethos* och *pathos* i jakten på den kunskap som kan leda till handling. I den moderna teorin, i synnerhet Kenneth Burkes olika arbeten, ger retoriken medel genom vilka vi både når identifikation med andra och förstår denna identifikation genom att tillskriva motiv. På ett liknande sätt postulerar Chaim Perelmans retoriska system retoriken som en process genom vilken talare och åhörare får tillgång till kunskap.

Vi hävdar att en sådan syn på retoriken som skapande och epistemisk [kun-

31 Ibid, 43.

32 Michael Halloran spårar, i ”Rhetoric in the American College Curriculum: The Decline of Public Discourse” *Pre/Text* 3 (1982), 245-69, skiftet från muntlig till skriftlig framställning på amerikanska college och drar en rad utmanande och insiktsfulla slutsatser av detta skifte.

33 Grimaldi ger en belysande diskussion av förhållandet mellan *technê* och *dynamis* i *Commentary*, 5-6.

skapsgenererande] måste känneteckna varje livskraftig och dynamisk retorik och att sannerligen varje annan version av retorik begränsar retorikens roll till att ”namnge delarna” eller till stilistisk utsmyckning, begränsningar som kännetecknar många retoriska teorier. Men denna grundläggande likhet ska inte förringa en lika viktig distinktion mellan klassisk och modern retorik. Som vi har sett så syftar denna distinktion inte till synen på människan, retorikens bevismedel, förhållandet mellan talare och åhörare eller retorikens mål. Istället syftar denna distinktion på kunskapens natur och status.³⁴

I Aristoteles system kan kunskap antingen vara nödvändig eller situationsbetingad. Kunskap om det nödvändiga eller generella, *episteme*, verkar i den teoretiska eller vetenskapliga världen. I brott mot Platon tillåter Aristoteles en annan sorts kunskap, det situationsbetingade. Den sortens kunskap, *doxa*, är sättet att få förståelse om den föränderliga verkligheten, världen runt omkring oss som kännetecknas och begränsas av ständiga förändringar. Retorikens rike är begränsad till det villkorade, och sambanden mellan språk, tanke och verklighet grundas i en epistemologi som förutsätter en verklighet oberoende av den som inhämtar kunskapen. Kort sagt så använder retoriken tanke och språk för att leda till ett beslut (*krisis*) som grund för handlandet i samhällliga angelägenheter. Och för Aristoteles så kunde denna situationsbestämda verklighet, trots att den ständigt förändrades, förstås genom ett systematiskt bruk av förståndet, eftersom denna verklighet själv var grundad i säkra utgångsprinciper.

Den moderna retoriska teorin grundas inte i en fullt så säker epistemologi, och kunskapen har heller inte en så tydligt definierad ställning. I själva verket är vi djupt oeniga om vad ”kunskap” egentligen är, fast vi vanligtvis är överens om vår förmåga att kommunicera denna oenighet. Följaktligen så ses i vår moderna tid sambanden mellan tanke, språk och verklighet som grundade, inte i en yttre värld möjlig att upptäcka, utan i den tänkande personen själv, och verkligheten upptäcks eller utforskas inte lika mycket som den utgörs av sambandet mellan tanke och språk. Även om vi saknar en fullt utvecklad teori för detta så ger oss Kenneth Burke, Richard Weaver och Wayne Booth engagerade utforskningar av retoriken för detta samband. Och arbeten inom så vitt skilda discipliner som antropologi, språkfilosofi, litteraturvetenskap, filosofi, psykologi och naturvetenskap antyder att, som Michael Polanyi säger i inledningen av *Personal Knowledge*, ”Vi måste oundvikligen se universum med oss själva som utgångspunkt och tala om det i termer av ett mänskligt språk format av den mänskliga tillvarons villkor. Varje försök att rigoröst avlägsna vårt mänskliga perspektiv från vår bild av världen leder oundvikligen till en absurditet.”³⁵

Retorikens utgångspunkt i språket och dess potential att förena talare och åhörare i upptäckten av en delad kommunicerbar kunskap antyder en tredje tvingande

34 Bland de artiklar vi läst som gör distinktioner mellan klassisk och modern retorik så tar Michael Hallorans texter, se fotnot 2, på ett grundläggande sätt upp dessa epistemologiska skillnader.

35 Michael Polanyi, *Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy* (Chicago: Univ. of Chicago Press, 1962), 3.

likhet mellan klassisk och modern retorik: *i båda perioderna har retoriken möjlighet att klargöra och upplysa aktiviteter i många näraliggande forskningsfält*. Genom att etablera retoriken som *antistrofos* eller följeslagare till dialektiken,³⁶ så placerar Aristoteles retoriken direkt i anslutning till andra kunskapsområden, och dessa förhållanden förklaras omsorgsfullt i *Organon*. Retorik, poetik och etik handlar alla om *doxa*, kunskap om den begränsade föränderliga verkligheten. Därför är retoriken nödvändigtvis till nytta när man ska bearbeta komplexa mänskliga problem inom alla de kunskapsfält där fullständig säkerhet är ett ouppnåeligt mål.

Dessutom erbjuder Aristoteles *Retoriken* en teori som direkt relaterar till praktik. För grekerna, och även för deras efterföljare romarna, så var retoriken en praktisk språkkonst som spelade en central roll i utbildningen och i medborgarnas dagliga liv. Aristoteles verk upprättade ett teoretiskt förhållande mellan tro, språk och handlande: Isokrates, Cicero och Quintilianus tog alla över och utvecklade denna teori, Quintilianus tog den som utgångspunkt för en retorik som fungerade som ett sätt såväl att inhämta kunskap som att vägleda en persons handlande genom hela hennes liv.

Vårt behov av en systematisk retorisk teori

Ända sedan Quintilianus tid har retorikens historia förföljts av försök att tälja bort område efter område, en uppdelning av uppgifter, och ofta en dramatisk åtskillnad av teori från praktik. Det allra tydligaste exemplet på retorikens förtvinande är Ramus förflyttning av *inventio* och *dispositio* till logiken, vilket endast lämnade stilen kvar till retoriken. Till och med George Campbell och Alexander Bain, vilka båda försökte grunda retoriken i en fullständig psykologi, släppte inte fullständigt in *inventio* i retorikens domän. Inte förrän filosofer började återupptäcka den avgörande insikten att språket är en meningsskapande aktivitet, en nödvändig del i den sociala konstruktionen av verkligheten, har retoriken fått möjlighet att återfå en del av sin förlorade status och omfattning, att besjåla både utbildningen och vardagligt beteende och därmed upplysa flera näraliggande kunskapsområden.

Varför har ännu inte denna möjlighet förverkligats? Ett svar på frågan finns i det vi ser som en sista modifierande distinktion mellan klassisk och modern retorik. Aristoteles teori är revolutionerande genom att den etablerar retoriken som en konst, och tydligt relaterar den till alla andra kunskapsområden. Trots försök av moderna retoriker saknar vi en liknande systematisk teori för att upplysa vår samtida praktik. Istället har vår tid sett en förunderlig skilsmässa mellan retorisk teori

36 Otis Walter har nyligen argumenterat för att *Retorikens* inledande mening ska tolkas som att "Retoriken måste i spåren av ett informerat, sökande och briljant intellekt" och att denna mening är den mest betydelsefulla i hela *Retoriken* eftersom den "innehåller Aristoteles revolutionära syfte, eftersom den antyder den betydelse han ger kunskapen och eftersom den innehåller kunskapens etiska grund." En sådan tolkning passar väl med, även understödjer, vår syn på Aristoteles förståelse av retorik och dess förhållande till kunskap och mänskligt handlande. Se "The Most Important Sentence in Aristotle's Rhetoric," *Rhetoric Society Quarterly* 12 (1982), 18-20.

och praktik och en extrem fragmentering av vårt ämne. Tidigare i denna artikel hänvisade vi till den stora samling av retorisk ”teori” som hävdar att modern retorik kännetecknas av förståelse, ömsesidigt delande och tvåvägskommunikation. Men hur väl beskriver eller förklarar en sådan retorisk teori nittonhundratalets retoriska praktik, som sannerligen har nått till tidigare ej skådade höjder (eller djup) av manipulativt språkbruk?

Ställningen för retorisk teori och praktik i utbildningssammanhang är likaledes fragmenterad. Medan teoretiker i *Speech departments* överväger det teoretiska begreppet ”dialogisk kommunikation” så kämpar deras motsvarigheter i *English departments* över svårfattliga frågeställningar om intentionalitet i litterära texter, och forskare i lingvistik söker att beskriva meningens abstrakta grammatik. Under tiden delegeras vanligen undervisning i retorisk praktik – tal, skrift och läsning – till studenter på högre nivåer eller timundervisande personal och betraktas som enkla övningsämnen. Som en följd av detta ger många av våra läroböcker sammanställningar av praktiska tips och anvisningar men misslyckas med att basera dessa anvisningar i en teoretisk ram som relaterar språk, handling och tro till varandra.³⁷

Denna situation är långt från Aristoteles eleganta teori, från Ciceros kraftfulla statsmannaskap eller från Quintilianus mästerliga pedagogik. Men om vårt misslyckande att artikulera en systematisk teori som kan upplysa vår samtida praktik är stort så är vårt behov ännu större. Vi anser att bidrag från teoretiker som Kenneth Burke, Chaim Perelman, Wolfgang Iser, Richard Weaver och Wayne Booth erbjuder en samtida grund för att återförening retorisk teori och praktik. Men en sådan återförening kräver att vi försöker att återinföra retoriken till eller nära till centrum i vårt undervisningsväsende, som konsten att använda språket i skapandet – och delandet – av kunskap och tro.

Ett sätt att börja denna uppgift är att tillbakavisa de felaktiga dikotomier som ständigt dras mellan klassisk och modern retorik och istället bygga på den dynamiska likheten dem emellan. Om vi ser Aristoteles *Retoriken* som ett verk som förenar talare och åhörare, språk och tanke, teori och praktik, då har vi en modell för vår egen *antistrofos*. Om retoriken ska nå sin fulla potential i det tjugonde århundradet som ett besjälade ramverk för länge åtskilda ämnen, och för undervisning och utövande av läsande, skrivande och talande, då måste vi definiera oss själva, inte i motsats till, utan i samklang med den klassiska retoriken.

37 I ”An Adequate Epistemology for Composition: Classical and Modern Perspectives” presenterar John Gage en övertygande diskussion om hur *enthymem* som begrepp har reducerats till sterila formler i moderna texter, och fortsätter med att visa hur en mera fullödig förståelse av Aristoteles *enthymem* kan ge den teoretiska bas vi här efterfrågar. *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse*, red. Connors, Ede & Lunsford (Carbondale: Southern Illinois Univ. Press, 1984), 152-69.

Litteratur

- Aristoteles. *The Art of Rhetoric*. Övers. John Henry Freese. Loeb Classical Library. Cambridge: Harvard Univ. Press, 1926.
- Bator, Paul. "Aristotelian and Rogerian Rhetoric," *College Composition and Communication* 31 (1980), 427-32.
- Bitzer, Lloyd. "Aristotle's Enthymeme Revisited," *Quarterly Journal of Speech* 45 (1959), 399-408.
- Brockriede, Wayne E. "Toward a Contemporary Aristotelian Theory of Rhetoric," *Quarterly Journal of Speech* 52 (1966), 33-40. Omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, red. Richard Johannesen, 39-49. New York: Harper and Row, 1971.
- Burke, Kenneth. *A Rhetoric of Motives*. Berkeley: Univ. Of California Press, [1950], 1969.
- Conley, Thomas M. "The Greekless Reader and Aristotle's Rhetoric," *Quarterly Journal of Speech* 65 (1979), 74-79.
- Ehninger, Douglas. "On Rhetoric and Rhetorics," *Western Speech* 31 (1967), 242-49.
- Ehninger, Douglas. "On Systems of Rhetoric," *Philosophy and Rhetoric* 1 (1968), 131-44. Omtryckt i *Contemporary Rhetoric*, red. Douglas Ehninger, 49-58. Glenview, Ill: Scott, Foresman and Co., 1972.
- Ehninger, Douglas. "Campbell, Blair, and Whately Revisited," *Southern Speech Journal* 28, (1963), 169-82.
- Ehninger, Douglas. "George Campbell and the Revolution in Inventional Theory," *Southern Speech Journal* 15 (1950), 270-76.
- Fogarty, Daniel S.J. *Roots for a New Rhetoric*. New York: Russel and Russel, 1959.
- Gage, John. "An Adequate Epistemology for Composition: Classical and Modern Perspectives," i *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse*, red. Robert J. Connors, Lisa S. Ede & Andrea A. Lunsford, 152-69. Carbondale: Southern Illinois Univ. Press, 1984.
- Grimaldi, William M. A. *Aristotle, Rhetoric I: A Commentary*. Bronx, N.Y.: Fordham Univ. Press, 1980.
- Grimaldi, William M. A. *Studies in the Philosophy of Aristotle's Rhetoric*. Wiesbaden: Frans Steiner Verlag, 1972.
- Halloran, Michael. "Rhetoric in the American College Curriculum: The Decline of Public Discourse" *Pre/Text* 3 (1982), 245-69.
- Halloran, S. Michael. "On the End of Rhetoric, Classical and Modern," *College English* 36 (1975), 621-31.
- Halloran, S. Michael. "Tradition and Theory in Rhetoric," *Quarterly Journal of Speech* 62 (1976), 234-41.
- Howell, Wilbur Samuel. *Eighteenth-Century British Logic and Rhetoric*. Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press, 1971.
- Hughes, Richard. "The Contemporaneity of Classical Rhetoric," *College Composition and Communication* 16, (1965), 157-59.
- Johannesen, Richard L. "The Emergent Concept of Communication as Dialogue," *Quarterly Journal of Speech* 57 (1971), 373-82.
- Johnstone, Christopher Lyle. "An Aristotelian Trilogy: Ethics, Rhetorics, Politics, and the Search for Moral Truth," *Philosophy and Rhetoric* 13 (1980), 1-24.
- Keller, Frank & Charles Brown. "An Interpersonal Ethic for Communication," *Journal of Communication* 16 (1968), 73-81.
- Martin, Howard & Kenneth Andersen. *Speech Communication: Analyses and Readings*. Boston: Allyn & Bacon, 1968.
- Matson, Floyd & Ashley Montague, red. *The Human Dialogue*. New York: Macmillan, 1967.
- Ohmann, Richard. "In Lieu of a New Rhetoric," *College English* 26 (1964), 17-22. Omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, red. Richard Johannesen, 63-71. New York: Harper and Row, 1971.
- Polanyi, Michael. *Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy*. Chicago: Univ. of Chicago Press, 1962.

- Poulakos, John. "The Components of Dialogue," *Western Speech* 38 (1974), 199-212.
- Richards, I.A. *The Philosophy of Rhetoric*. New York: Oxford Univ. Press, 1936.
- Rosenfield, Lawrence W. "Rhetorical Criticism and an Aristotelian Notion of Process," *Quarterly Journal of Speech* 33 (1966), 1-16.
- Scott, Robert L. "A Synoptic View of Systems of Western Rhetoric," *Quarterly Journal of Speech* 61 (1975), 439-47. Omtryckt i *Contemporary Rhetoric*, red. Douglas Ehninger, 448-53. Glenview, Ill: Scott, Foresman and Co., 1972.
- Scott, Robert L. "Dialogue and Rhetoric," i *Rhetoric and Communication*, red. J. Blankenship & H. G. Stelzner, 99-109. Urbana: University of Illinois Press, 1976.
- Simons, Herbert W. "Toward a New Rhetoric," *Pennsylvania Speech Annual* 24 (1967), 7-20. Omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, red. Richard Johannesen, 50-62. New York: Harper and Row, 1971.
- Stewart, John. "Foundations of Dialogic Communication," *Quarterly Journal of Speech* 64 (1978), 183-201.
- Strother, David B. "Communication and Human Response: A Heuristic View," i *Rhetoric and Communication*, red. J. Blankenship & H. G. Stelzner, 89-98. Urbana: University of Illinois Press, 1976.
- Walter, Otis M. "On Views of Rhetoric, Whether Conservative or Progressive," *Quarterly Journal of Speech* 49 (1963), 367-382. Omtryckt i *Contemporary Theories of Rhetoric*, red. Richard Johannesen, 18-38. New York: Harper and Row, 1971.
- Walter, Otis. "The Most Important Sentence in Aristotle's Rhetoric," *Rhetoric Society Quarterly* 12 (1982), 18-20.
- Young, Richard, Alton Becker & Kenneth Pike. *Rhetoric: Discovery and Change*. New York: Harcourt, Brace, and World, 1970.
- Young, Richard. "Paradigms and Problems: Needed Research in Rhetorical Invention," i *Research on Composing*, red. Charles Cooper & Lee Odell, 28-48. Urbana, Ill: NCTE, 1978.
- Zappen, Frank. "Carl R. Rogers and Political Rhetoric," *Pre-Text* 1 (1980), 95-113.